

Faksimil & transkrib.

Donald Broady, *”Rekonceptualisterna” inom det amerikanska curriculumfältet. Utkast till en fältanalys, okt. 1981, 17 p*

Det följande är en transkribering av en maskinskriven uppsats med handskrivna korrigeringar som i stencilerad form spreds som underlag inför ett seminarium vid Högskolan för lärarutbildning i Stockholm 8 okt. 1981. Kan ha en smula historiskt intresse bl.a. eftersom mig veterligt detta var det första trevande svenska försöket till en analys av ett fält i Pierre Bourdieus mening.

Jag skrev texten som en förberedelse för en längre odysse i USA som Ulf P. Lundgren, Sigbrit Franke och jag företog i november 1981. Syftet med rundresan var att besöka pedagogiska forskningsmiljöer. Mycket lärorikt tack vare Ulfs kontaktnät. Framför allt imponerades jag av eminenta utbildningshistoriker (i Sverige vid denna tid var utbildningshistoria en tämligen insomnad forskningsspecialitet, med undantag för universitets- och lärdomshistorien). Med några av dessa amerikanska historiker – nestorn Lawrence A. Cremin vid Columbia, samt Clarence Karier och Paul Violas i Urbana, Illinois – genomförde jag regelrätta bandinspelade intervjuer. Även samtalen med många andra var givande, inte minst med Tom Popkewitz i Madison. Däremot tyckte jag att den då framväxande s.k. ”rekonceptualistiska” rörelsen (senare skulle i stället benämningar som ”critical pedagogy” användas) bland amerikanska pedagogikforskare var substanslös, i jämförelse med den samtida tyska och franska forskning som vid ett ytligt påseende kunde förefalla syssla med liknande saker. Jag fick tillfälle att samtala med några av grundarna av denna nya rörelse, bland andra Michael Apple i Madison och Henry Giroux i Boston. Vi var inte värst överens, vilket jag anat redan innan avresan när jag förberett mig genom att botanisera deras skrifter och skriva ihop den ganska griniga uppsatsen om rekonceptualisterna inom det amerikanska curriculumfältet.

Innehåll:

TRANSKRIBERING	1
En Baedeker inför en resa till pedagogikens USA.....	3
Är curriculumfältet ett fält?	6
Heresins diskurs.....	8
FAKSIMIL	15

Transkribering

[P. 1]

Högskolan för lärarutbildning i Stockholm

Institutionen för pedagogik

Donald Broady

Till seminarium 1981-01-08

”Rekonceptualisterna” inom det amerikanska curriculumfältet Utkast till en fältanalys

Eftersom jag tidigare sysslat mest med tyska traditioner och de sista åren mest med franska, vill jag gärna nu i samband med specialarbetet inom kursen Utbildning och samhälle ge mig på ett område som jag vet mycket mindre om, nämligen samhällsvetenskapliga traditioner i USA. Jag har en gammal text liggande som behandlar funktionalistiska drag i Carnoy & Levin: *The Limits of Educational Reform* och den vill jag gärna vidare utveckla till en del av specialarbetet. Det följande utkastet ska dock handla om något helt annat.

En avsikt med specialarbeten är ju att vi ska försöka pröva några av de teoretiska och metodiska redskap som vi mött under kursen. Därför tänkte jag pröva en fältanalys i Bourdieus anda för att se vad en sådan kan ge när det gäller att förstå situationen inom amerikansk curriculumteoretisk diskussion. De följande tankarna ska betraktas som preliminära hypoteser. Jag räknar med Ulfs hjälp för att bedöma om de är rimliga och jag räknar med att kunna pröva tankarna på ort och ställe i samband med en USAresa i november.

Eftersom Bourdieus och hans medarbetares undersökningar är dåligt kända i Sverige (till skillnad från Bourdieus allmänna teser), kan det också vara roligt att försöka en liten fingerövning där Bourdieus begreppsapparat i samband med fältundersökningar kommer till användning. (Förlåt ordleken. ”Fält” har en alldeles bestämd betydelse hos Bourdieu som kommer att framgå i det följande. En mer utförlig presentation av Bourdieus fältbegrepp och en del empiriska fältundersökningar i anslutning till Centre de sociologie européenne är att vänta i form av en rapport som Mikael Palme och jag skriver på just nu.) Så till amerikansk samhällsvetenskaplig utbildningslitteratur. Jag tycker det är svårt att orientera sig och hitta något matnyttigt. För den som är bortskämd med bastant tysk andlig kost eller det franska kökets eleganta hantering av goda råvaror framstår amerikanska nymarxistiska och liknande arbeten inte som särskilt närande. Även ett av de nyare och mer

välrenommerade arbetena, *Ideology and Curriculum* av Michael W. Apple från Wisconsin, visade sig vara en pudding med för mycket luft i för europeisk smak. Hos Apple finns åtskillig retorik som påminner om studentledartal, han är mer angelägen om att framhålla hur stupida borgarna är än av att själv presentera vad han kan och vill och gör. Apple gör anspråk på [p. 2:] att stå på Raymond Williams skuldror, men till skillnad från t ex vid Centre for Contemporary Cultural Studies (CCCS) i Birmingham tycks inte Apple ha gjort några studier i den engelska arbetarsociologins efterföljd. Apples bok har i hög grad karaktär av programskrift.

De undantag, de spännande samhällsvetenskapliga utbildningsanalyser jag hittills stött på har Ulf fäst min uppmärksamhet vid: nämligen spännande historiker som Walter Feinberg och Clarence Karier, samt förstås Lawrence Cremin (som lovat oss en audience i november). Men det vore egendomligt om det inte funnes mer av lödig samhällsvetenskaplig utbildningsforskning i det stora landet i väster

Eller också, om teorier, metoder och forskningspraxis på det området är så svagt utvecklade som det förefaller, i så fall kan det vara intressant att fråga varför. Kanske fältets mekanismer uppställer "ramar" som förhindrat och förhindrar av samhällsvetenskaplig utbildningsforskning? Eller kan det finnas yttre förklaringar? Eller är det kanske så att sådan forskning existerar och frodas men i andra former, under andra institutionella villkor, kanske inom andra discipliner än i Tyskland eller Frankrike och att det därför är svårare för en europé att finna och identifiera den? (Förmodligen är den sista förklaringen väsentlig; Bosse Lindensjö har ju lyckats finna mycket av intresse hos amerikanska statsvetare t ex. Och inom områden jag själv känner bättre till, filosofi, litteraturvetenskap, är den amerikanska diskussionen vital.) [p. 3:]

En Baedeker inför en resa till pedagogikens USA

Inom amerikansk curriculumdebatt försöker f n William F. Pinar från University of Rochester och Henry A. Giroux från Boston University formera ett nymarxistiskt avantgarde. För sin riktning har de lanserat benämningen "the reconceptualists".

Med Bourdieus språkbruk lanserar Pinar och Giroux m fl sig som nya "inträdande" vilka genom att formulera en diskurs av den typ Bourdieu kallar "heresi" och "ortodox diskurs" utmanar de "ortodoxa" inom det "fält" som curriculumfältet utgör i USA. Inom varje fält - det är Bourdieus generella perspektiv - kan man finna en "kamp" mellan de nya "inträdande" som försöker bryta upp de riglar som begränsar rätten till inträde och de dominerande som försöker bevara sitt monopol, sin

definition av vad kampen inom fältet gäller och som försöker utesluta konkurrens. Men ändå har de nya inträdande och de gamla ”dominerande” aktörerna i grunden i väsentliga avseenden gemensamma uppfattningar om vad fältet i fråga är, vilka regler som där ska gälla, vad kampen står om, vilka typer av ”insatser” som krävs för att man ska ha rätt att göra anspråk på att inträda och delta i ”spelet”. Alla har nämligen intresse av att utesluta dem som inte är berättigade att delta i spelet, och av att vissa bestämda uppfattningar om spelet ska vara gällande. (Så är det exempelvis uppenbart att Pinar och Giroux inte har någon ambition att bryta med den normativa inriktning som genomsyrat det amerikanska pedagogikfältet - om de haft sådana ambitioner kan man kanske säga att de egentligen skulle befunnit sig inom ett helt annat fält (sociologernas fält?) och tvingats kämpa där, eller att deras attack gällt att skapa ett helt nytt fält.)¹

[P. 4:] William Pinar har sedan mitten av sjuttioalet systematiskt lanserat benämningen ”rekonceptualisterna” som manar fram bilden av nydanare med framtiden för sig. 1975 redigerade Pinar en artikelsamling av tidigare publicerade bidrag, *Curriculum Theorizing: The Reconceptualists*, och året därpå utnämner Pinar och M. R. Grumet i boken *Towards a Poor Curriculum* rekonceptualisterna till curriculumfältets rättmätiga arvingar. Pinar är redaktör för och av allt att döma initiativtagare till och drivande kraft bakom en tidskrift, *Journal of Curriculum Theorizing*, som började utkomma 1979 och som förefaller framträda som plattform för rekonceptualisterna. Och i år, 1981, har Pinar tillsammans med Giroux och Anthony N. Penna utgivit en omfattande antologi, *Curriculum & Instruction. Alternatives in Education*, som presenterar äldre och nyare bidrag, fördelade på de tre huvudgrupperna ”traditionalists” (Tyler, Zais, Klein, McNeil), ”conceptual-empiricists” (Schwab, Beachamp, Mauritz Johnson, Block, Gagné, Popham, Carlson, Walker) samt ”the reconceptualists” (här står Pinar och Giroux för de flesta bidragen; vidare medverkar Penna, Apple, Huebner, Grumet, Ulf, Popkewitz, Ayon och Donmoyer).

Med denna tredelning i traditionalister, konceptuella empiricister och rekonceptualister, förpassar alltså redaktörerna Giroux, Penna och Pinar (fortsättningsvis: G, P & P) de curriculumforskare de vill inränga i någon av de

¹ De ord som markerats med citattecken är fackuttryck med sina bestämda innebörder i Bourdieus begreppsapparat när det gäller ”fältanalyser”. En utomordentlig introducerande och populärt hållen text (annars skriver Bourdieu som en kratta, men det här är fråga om ett föredrag för en samling filologer) är ”Quelques propriétés des champs” i Bourdieu, *Questions de sociologie* (Éd. de Minuit, 1980). Den texten kommer i svensk översättning i ovannämnda rapport av Mikael Palme och undertecknad.

bägge förstnämnda kategorierna till historiens sophög, och utnämner sig själva till framtidsfolket. Låt oss se närmare på hur de avgränsar de tre kategorierna:

Traditionalisterna var de som plöjde upp curriculumfältet och deras intresse var att tillgodose administrationens behov. Med Kliebards term kallar G, P & P denna verksamhet ”byråkratisk”. Det var en normativ verksamhet: curriculum uppfattades som tidens och undervisningsaktiviteternas organisering i enlighet med sunda affärsprinciper (s 2). I botten fanns Taylors principer om effektivitet, kontroll och förutsägbarhet.

”Franklin Bobbitt utvidgade denna modell in i curriculumområdet, med argumentet att för maximal effektivitet krävdes effektiv styrning av curriculum och exakt förutsägelse av utfallet. Denna modell innebar att utbildningens klassiska ideal, dvs odlingen av intellekt och känsla, inte längre var användbara; målen för curriculum måste specificeras.”

[P. 5:] Till grundarna av den ”traditionalistiska” strömningen räknar G, P & P alltså Bobbitt, och dessutom Snedden och Charters. Som exempel på senare traditionalister nämns Tyler med den klassiska *Basic Principles of Curriculum and Teaching* (1949) samt Taba och Tanner & Tanner (3f). (Man kan förstå att Tanner & Tanner, vars *Curriculum Development* utkom i en andra upplaga så sent som 1980 har vissa invändningar mot att betraktas som fornlämningar; se deras ilskna artikel s 382-391.)

När det gäller ”the conceptual-empiricists” nämner G, P & P Sputnikchocken 1957 med åtföljande amerikansk självrannsakan som en avgörande förutsättning, och Bruners *Process of Education* som kom som bok 1960 som en grundtext. Dessa ”konceptuella empiricister” övertog ”traditionalisternas” ledande position inom curriculumfältet i USA, påstår G, P & P och gör några intressanta sociologiska reflexioner: Medan ”traditionalisterna” var skolfuxar, har inom den ”konceptualistisk-empiricistiska” strömningen kognitiva psykologer, filosofer, matematiker, naturvetare, sociologer m fl invaderat curriculumfältet, med helt andra krav på vetenskaplig metod och vetenskaplig standard i bagaget, krav som är förhärskande inom deras respektive discipliner.

Som tidiga ”rekonceptualister” inom curriculumfältet anger G, P & P James Macdonald, Dwayne Huebner, Maxine Greene, William Pinar samt Michael Apple (s 16). De traditioner rekonceptualisterna säges gripa tillbaka på är existentialism, fenomenologi, psykoanalys och neomarxism. Redaktörerna manar alltså fram bilden av en strömning där forskarna antas ha något gemensamt eftersom de ges en samlad benämning, ”rekonceptualister”, men där dessa forskare vid närmare påseende representerar tämligen skilda forskningsinriktningar och traditioner.

Jag ska nu pröva en symptomal läsning av deras antologi, dvs en läsning som inte tar fasta på den explicita informationen utan som ser antologin som ett materialiserat uttryck för situationen och kampen inom det amerikanska curriculumfältet, som tar fasta på aktörernas relation till det för fältet specifika symboliska kapitalet, innebörden av de gester som boken rymmer etc. Jag har inte haft möjlighet mjölka antologin på allt av intresse ur detta perspektiv, så det följande är [p. 6:] en ansats, ingen genomförd analys. Jag vill också markera att även om min ton ibland kan förefalla raljerande, är det inte mitt intresse att här moralisera över G, P & Ps tilltag. De betar sig ungefär som man ofta gör när man vill ge sig in i den akademiska herrepå-täppan-leken; låt vara att de är mer oblyga än vad övligt är här i Sverige. Just därför framträder fältets mekanismer ovanligt tydligt, och som förberedelse för besök hos amerikanska pedagoger är antologin en utmärkt Baedeker.

Är curriculumfältet ett fält?

Ett "fält" i Bourdieus mening bestäms av det som där är föremål för kamp. Typiskt för ett intellektuellt fält är att kampen ofta gäller vad en intellektuell bör göra. I fallet curriculumfältet skulle, om vi anlägger detta perspektiv, striden stå om vad en curriculumforskare ska göra.

Vidare gäller enligt Bourdieu att när en heresins diskurs presenteras av en grupp bland de dominerade inom fältet, eller av en grupp nya inträdande, så tvingas de dominerande - förutsatt att attacken är ett reellt hot mot deras dominans - att utföra en explicit ortodoxins diskurs. Men de dominerande vill såvitt möjligt slippa ta till ortodoxins diskurs. Ty själva poängen med den doxa som kännetecknar ett fält under fredliga perioder av dess existens, är att denna doxa ska var just *doxa*; outtalade, allmänt omfattade uppfattningar som samtliga aktörer uppfattar som självklara, ställda ovan diskussion och som ofta inte ens är medvetet formulerade eftersom de är så självklara.

När det gäller det amerikanska curriculumfältet har förvisso Pinar, Giroux med flera markerat en kättersk, dvs heterodox position. De har ifrågasatt doxa. Men frågan är om de dominerande inom fältet tvingats att formulera en explicit ortodox diskurs. Att döma av några bidrag av Philip Jackson samt Daniel och Laurel Tanner har de inte känt sig tvingade därtill, vilket i så fall tyder på att den "rekonceptualistiska" attacken egentligen inte är något hot (eller att de dominerande missbedömer hotet, underskattar dess styrka eller övervärderar sin egen position). Philip Jackson bryr sig inte om att formulera någon ortodox position utan nöjer sig med att vara elegant [p.

7:] och humoristisk, eller försöker åtminstone (s 367ff), och Tanner & Tanner nöjer sig med att råskälla och misstänkliggöra (s 382). Dessutom finns det ansatser till kritisk behandling av "rekonceptualisterna" i både Jacksons och Tanner & Tanner's bidrag (det ligger en hel del i de sistnämndas rubrik till sin artikel: "Emancipation from Research: The Reconceptualist Prescription"); men min poäng är att ingen av dem egentligen gör någon ansats att formulera en ortodox diskurs. De nöjer sig med att angripa den heterodoxa. Vilket som sagt kan vara ett tecken på att fältets doxa fortfarande är orubbad. De dominerande kan utgå från att flertalet aktörer accepterar doxa och inte behöver övertygas i det avseendet och doxa kan tills vidare förbli utsagda eller omedvetna "självklara" förutsättningar för kampen inom fältet.

Det är förstås bara en gissning byggd på ett magert material (n = 3, nämligen Jackson, Tanner och Tanner), men den kan illustrera hur en hypotes rörande doxa inom ett fält kan ställas upp och prövas. En annan hypotes gäller att fältet i fråga *är* ett fält. Här vill jag göra gissningen att det amerikanska curriculumfältet är ett fält såsom begreppet används i Bourdieus sociologi. Ty att de ortodoxa ändå känt sig tvingade ta till orda, och inte negligerar attacken från "rekonceptualisterna", kan tolkas som att de ortodoxa (eller dominerande, vilket kanske är ett bättre ord i sammanhanget eftersom ingen ortodox diskurs formulerats) är beroende av erkännande från curriculumfältets aktörer. En viktig princip, åtminstone för intellektuella fält, förefaller nämligen vara att erkännandet, legitimiteten alltid kommer inifrån fältet medan däremot resurserna (t ex forskningsanslag, politisk uppbackning, massmediaomnämmanden...) kan komma utifrån, från andra fält (ekonomiska, politiska, massmediala fält). Det är en tanke jag lånat från Michael Pollack, inte från Bourdieu, och den är intressant. I det exempel vi diskuterar väljer alltså några dominerande aktörer att bevaka sina positioner och slå vakt om sin legitimitet inom fältet. De hade ju kunnat låta "rekonceptualisternas" attack rinna av sig som vatten av en gås, ifall de egentligen får sin legitimitet inom ett annat fält, låt oss säga ett bredare pedagogikforskningsfält, ett byråkratiskt utbildningsplaneringsfält, de traditionella universitetsdisciplinernas fält (psykologi, t ex). Alltså gissar jag att curriculumfältet är ett eget fält, med sin egen relativa autonomi, sin egen specifika doxa, sitt specifika [p. 8:] symboliska kapital, sina specifika relationer mellan de dominerande och de dominerade etc.

Kanske tycker någon det är ett oviktigt spørsmål om curriculumfältet i USA är ett fält eller ej. Men om man ska försöka sig på en fältanalys i Bourdieus efterföljd, är den frågan av central betydelse. Bourdieu själv framhäver att detta att avgränsa ett fält, är en stor del av jobbet. När man gjort det, har man gjort en god del av undersökningen. Kanske är det att övertolka honom, men man kanske kunde säga att först när

undersökningen är avslutad vet man om dat ”fält” man undersökt verkligen *är* ett fält, eller om det kanske bara är en icke-autonom el av ett annat fält, ett konglomerat av element från flera skilda fält el dyl.

När Mikael och jag pratade med Bourdieu i juni sa han bl a om detta problem:

”Fältkonceptionen är en ytterst allmän meto... frågeställning /Bourdieu var på väg att säga metod men ändrade sig till ”frågeställning/, som specificerar sig varje gång. Jag tror det är genom att göra ett stort antal empiriska analyser av specifika fält - i det att man har de allmänna problemen som har med fält att göra i huvudet - som man kan nå fram till att avslöja å ena sidan de allmänna lagarna för fältens funktioner, å andra sidan relationerna mellan fältet och det omgivande rummet.”

Låt oss tills vidare preliminärt anta att det amerikanska curriculumfältet låter sig avgränsas och studeras som ett fält i Bourdieus mening, så att vi kan gå vidare och granska den kätterska diskurs G,P & P uppställer och de gester som beledsagar denna. [p. 9:]

Heresins diskurs

Av grundläggande betydelse för att dechiffrera G,P&P:s diskurs är deras tredelning av fältets aktörer i traditionalister, konceptuella empiricister och rekonceptualister. Denna tredelning genomförs konsekvent i dispositionen av var och en av bokens sektioner, vilket innebär att rekonceptualisterna får sista ordet i varje sektion.

Även explicit hävdar G,P&P att traditionalisterna sedan drygt 20 år spelat ut sin roll, att de konceptuella empiricisterna också är på nedgång, och att rekonceptualisterna de senaste åren formerat sig och står beredda att överta ledningen. Därmed har G,P&P definierat vilka huvudgrupper av aktörer fältet rymmer (och därmed vad som är fältet! De har t ex inte räknat in implementeringen av curricula, utan avgränsar fältet till att gälla forskare, teoretiker - och planerare enbart där dessa dessutom är ”vetenskapsmän”!). Vidare har G,P&P uttalat profetior om vilka som kommer att gå segrande ur striden, och överhuvudtaget har de skaffat sig tolkningsföreträde när det gäller att bedöma styrkeförhållandena inom fältet, historiskt och aktuellt.

För att undersöka innebörden av denna tredelning, bör man inte bara titta på de explicita framställningarna av den. Här och var i de redaktionella texter som G,P&P författat finner man visserligen förnekanden eller ifrågasättanden av att det skulle röra sig om tre klart utmejslade ”traditioner” eller ”skolor”. T ex: ”While it is too

early to speak of the work of the reconceptualists as a distinct and integrated school of thought..." (s 7). Men sådana explicita formuleringar motsägs redan i den förlags(?)text som möter läsaren på pärmens insida: "The book examines three major schools of thought within the curriculum field..." etc.

Och som sagt innebär dispositionen av boken ett implicit understrykande av att det är fråga om tre "skolor". Denna tredelning hamras in när läsaren använder boken, den blir en förutsättning för själva läsandet och får därmed natur-lik karaktär. Som läsare kan man knappast ifrågasätta den utan att - och det är vad jag gjort - börja läsa boken symptomalt, att ta G,P&P inte på orden utan betrakta dem som aktörer i ett socialt spel.

[P. 10:] Vidare är boken uppenbarligen tänkt som en textbook i pedagogutbildningssammanhang. Varje enskilt bidrag föregås av en redaktionell ingress följt av några instuderings- och diskussionsfrågor; i dessa ingresser och frågor framträder ofta tredelningen som en given förutsättning. Och även på ett annat sätt befäster boken tredelningen: nämligen genom att vara så tjock. När boken, som är 465 sidor stark, hamnar på en pensumlista förmodar jag att den kan komma att tränga ut alternativ litteratur, som utgår från andra förutsättningar. Förmodligen blir denna bok *boken* om curriculumfältet medan övrig litteratur blir fördjupning, sidoläsning, tar upp avgränsade aspekter osv. Detta är dock bara min gissning, och det gäller kortare kurser t ex inom lärarutbildningar o dyl.

De redaktionella ingresserna och instuderingsfrågorna kan avlockas bestämda sociala innebörder. I åtskilliga av ingresserna som fogats till bidrag vilka klassificerats som "traditionalists" eller "conceptual empiricists" ombeds läsaren notera vad dessa bidrag säger om politiska förhållanden, sociala förhållanden, samhällsförhållanden. trots att texterna uppenbarligen inte säger något explicit om sådana ting. Däremot avkrävs "rekonceptualisternas" texter inga sådana ställningstaganden som inte återfinnes i texterna.

Och vid de redaktionella ingresserna till två texter av Tyler som inryms i antologin, ombeds läsaren utvärdera vilka "underliggande" (s 17) resp "grundläggande" (257) antaganden Tyler gör. Samma uppmaning får läsaren i ingressen till en text där James Block pläderar för mastery learning (162). När däremot en text av Giroux presenteras, gäller uppmaningen till läsaren *inte* att efterforska Giroux' egna underliggande antaganden; i stället gäller frågan här de underliggande antaganden läsaren kan finna bakom de teoritraditioner Giroux presenterar (98). På samma sätt uppmanas läsaren att undersöka grundläggande antaganden bakom de tre positioner

rörande relationen skola/dold läroplan som Giroux & Penna presenterar i en annan artikel (209ff); Däremot efterfrågas inte Giroux' och Pennas egna antaganden.

[P. 11:] G,P&P skaffar sig också mer explicita tolkningsföreträden. I den inledande introducerande redaktionella texten till första sektionen av boken, "Curriculum", citeras några definitioner av curriculumbegreppet. Redaktörerna etiketterar Bobitts och Vernon Andersens definitioner "traditional", och Johnsons och Beauchamps kallas "conceptual-empirical" medan Giroux och Apple samt Pinar och dennes medarbetare Grumet får stå för de definitioner som kallas "reconceptualist".

Dessa noteringar har närmast gällt gesterna som beledsagat heresins diskurs i G,P&P:s antologi. När det gäller innehåller i diskursen har jag svårare säga något just nu. Det är nämligen gesterna som framträder tydligast. Låt oss exempelvis se på deras variant av vad jag skulle vilja kalla "ad fontes-strategin".

Kuhn m fl har påpekat att när man vill resa frågan om ett nytt paradigm el dyl, är en vanlig strategi att hänvisa till disciplinens källor, till de rena lärorna, och att framhäva att man själv begriper sig bättre på dessa än vad andra gör som "förvanskat", "vulgariserat" de 'gamla tänkarna. Även från USAdebatten har man kunnat se renodlade ad fontes-strategier för att legitimera kritisk vetenskap, t.ex av den även i Europa kände Russel Jacoby i boken om den sociala minnsförlusten, eller i tidskrifter som *Teolos* och *New German Critique*, som ofta har bidrag av hög klass. Men när Jacoby menar sig återupprätta den ortodoxe Freud, eller när *Teolos* och *New German Critique* återknyter till Marx och Frankfurtsociologin av klassiskt märke, så säger de något om dessa fäder vars söner de utropar sig till. Så icke G,P&P. Giroux snarare legitimerar sin verksamhet med *omnämmande* av auktoriteter (vilket är en dålig vana som många pedagoger har även i Sverige), i värsta fall i stil med: "As critics such as Paulo Freire have pointed out, schools do not exist in precious isolation from society" (s 102), varefter inget mer sägs om Freire. Och Pinar som ofta hänvisar till Freud, fenomenologer med flera, markerar att han inte är ortodox freudian; Pinar avstår nämligen från att bruka begrepp som penisavund (!) säger han. Men han diskuterar inte Freud, och när han åberopar sig på en existentiellfilosofisk och fenomenologisk tradition (Husserl, Heidegger) diskuterar han heller [p. 12:] inte dessa fäder, men strör in ordet "weltanschauung" översatt (och stavat med litet w) på flera ställen i texten, utan någon som helst förbindelse med Heidegger.

Och den litteratur G,P&P anför är sällan originalverk när det gäller de fäder de åberopar sig på, inte ens när dessa föreligger i engelsk översättning, utan sekundär- eller tertiärtexter. Giddens i stället för Marx osv. Och när Giroux använder ett direkt

citat från Horkheimer - för att säga nåt som svär mot ungefär allt Horkheimer står för - rycker han loss ett citat ur en engelsk samlingsutgåva av Horkheimers skrifter, utan att tala om varifrån, ur vilket sammanhang citatet är ryckt. (423)

Det är alltså tekniker som vi inte skulle godkänna, hoppas jag, när vi handleder A- och B-uppsatser här på institutionen. Mitt intryck är att G,P&P är så fångade i fältets mekanismer, så upptagna av att lansera sig som heterodoxa, att de inte har tid eller ork att utveckla en heterodox diskurs som ”i sak” vore ett hot mot den ortodoxa. Eller snarare: fältet i USA är sådant att det kanske inte behövs någon diskurs ”i sak”, eller också uppställer fältet sådana villkor som gör en diskurs ”i sak” omöjlig, inte bara onödig; dvs fältet kanske är sådant att kritiska eller samhällsvetenskapliga teorier och metoder knappast kan utvecklas *samtidigt* som man gör anspråk på att *påverka* dominansförhållandena inom fältet. Antingen får man göra det ena, i splendid isolation eller inom andra fält, eller också får man ge sig in i curriculumfältet och underkasta sig spelreglerna som är specifika för det fältet. Dvs man måste göra en bestämd typ av ”insatser” för att igenkännas som en inträdande inom detta fält, och dessa insatser är bl a att bete sig som pedagoger brukar bete sig. Annars skulle G,P&P kanske uppfattats som förlupna sociologer eller så, och överhuvudtaget inte igenkänts såsom aktörer inom curriculumfältet.

Förmodligen beror det också på distansen, avståndet tvärsöver Atlanten, att ”sakinnehållet” i G,P&PH:s diskurs förefaller upplösas så att vår blick får fritt tillträda till fältets sociala mekanismer, inbillar jag mig. Det är ju så mekanismerna fungerar: att man i sin egen verksamhet tycker sig hängiven ”saken” medan andra i mer avlägsna fält tycks ägna sig åt egennyttiga sociala spel. Kanske just [p. 13:] på grund av distansen blir det så tydligt hur bland amerikanska pedagoger orden blir gester: det räcker tydligen med att uttala ord som ”politisk”, ”hegemoni”, ”kapitalism”, ”klassamhälle”, ”konflikt” osv för att något substantiellt ska anses ha blivit sagt, eller att nämna namn som Marx, Bourdieu, Althusser, Freire, Husserl, Horkheimer Marcuse. Därmed, med uttalandet av sådana ord, har man placerat sig i fällan för ”radicals” vilket är substantiellt nog i pedagogiska kretsar i USA, förefaller det.

I Europa är det på många håll andra regler som gäller inom motsvarande fält. Det är väl knappast möjligt - ped inst här i Stockholm var ett undantag för några år sen - att som G,P&P hävda att en viss ”skola” förenas av att den bygger på ”such European intellectual traditions as existentialism, phenomenology, psychoanalysis and neo-marxism” (7). Detta fenomen diskuterade Mikael och jag med Michael Pollack på CNRS i våras; Pollack som är Bourdieu trogen i sin forskning har kikat på sociologins utveckling och påtalade att en amerikansk forskare mycket väl kan hänvisa till så

oförenliga storheter som Bourdieu, Baudrillard och Baudelot&Establet i samma mening. Ty detta skaffar honom kulturellt kapital inom det amerikanska intellektuella fältet. Medan något sådant förstås vore otänkbart i Frankrike - där man dock på liknande sätt kanske kan hänvisa till amerikanska forskare, bör tillfogas. Det här med hänvisningar till europeiska traditioner förefaller dock vara, eller måste bli, ett problem för ”rekonceptualisterna”. Pinars samarbetspartner Grumet identifierar helt enkelt ”the reconceptualisation of curriculum” med Pinars metod (”the method of currere” som också Pinar gör mycket pr för i boken) som påstås vara grundad på ”psykoanalytisk teori och fenomenologisk tradition” (159). Dwayne Huebner som utnämns till en av rekonceptualisternas fäder, får representeras med ett milt uttryckt ofullgånge paper ”Toward a Political Economy of Curriculum and Human Development” (124 ff) som gör anspråk på att para Marx med Piaget, men vars begrepp om politisk ekonomi inte röjer någon likhet med Marx. Huruvida Piaget skulle kunna tänkas förlora ett faderskapsmål ifall denna bastards härkomst skulle prövas, undandrar sig min bedömning. Och överhuvudtaget förekommer i G,P&P:s texter många hänvisningar, s a s på samma nivå till Marcuse, Reich, Freud, Marx, Freire, Husserl, Bourdieu, Gramsci m fl., utan att något arbete dessa auktoriteter [p. 14:] visas utöver innehållsreferat av några texter; när Giroux ska presentera Althusser blir det ett referat av den skissartade uppsatsen om ideologiska statsapparater (402ff) och hans kritik av Althusser (404) och Bourdieu (409) är synnerligen svag kritik som inte säger mer än påståenden om att detta är deterministiska och pessimistiska teorier.

Problemet i sammanhanget som G,P&P kan tänkas komma att möta, är att de öppnar för en ”ad fontes-strategi” men sen inte utför den strategin. Därmed öppnar de kanske - ifall deras insats får någon social betydelse - fältet för mer kompetenta ad fontes-strategier. Och den rekonceptualist-strömning de placerat sig i ledningen för kanske kommer att bli något helt annat, och ledas av folk som är bättre skolade i de traditioner G,P&P vill luta sig mot.

Den här ”rekonceptualistiska” strömningen förtjänar en kommentar. Benämningen har som sagt Pinar sedan mitten av sjuttioalet försökt lansera (se ovan s 4). Men i den nu aktuella antologin finns symboliska gester som antyder att Giroux ska detronisera Pinar som ledare för rörelsen. Både på titelsidan och i personnotiserna om redaktörerna på bakre pärmens insida anges Giroux som ”Senior Editor”, och den dedikation i fetstil som inleder volymen är undertecknad med Giroux men inte de bägge övriga redaktörernas initialer.

Att döma av den här antologin är förhållandet till en annan av ”rekonceptualisterna” av central betydelse i spelet, nämligen förhållandet till Apple. Som nämndes ovan har Apple i sin senaste bok (1979, s 42) förkastat benämningen ”rekonceptualister”. Ändå, trots att detta måste vara väl känt för redaktörerna G,P&P, är de synnerligen angelägna att räkna in Apple bland ”rekonceptualisterna” och deras förhållande till denne Apple förefaller vara av central betydelse av gesterna att döma. Efter vad jag fått mig berättat, är Apple ett namn som nämns med viss respekt i USA bland pedagoger; han tycks ha lyckats framträda som nymarxisten som inte är fyrkantig och dogmatisk, till skillnad från de flesta andra. Jag vet inte om [p. 14:] det är så? Hursomhelst räcker det med att läsa innantill i Philip Jacksons raljerande bidrag till denna antologi, för att se att Jackson gör ett nummer av att Pinar befinner sig vid ett litet universitet ute på vischan som tydligen saknar renommé bland se stora elefanterna inom amerikansk pedagogvärld (s 376);², det är mycket elakt, men fränsett den etiska sidan av saken, så kan Jacksons bidrag, liksom Tanner& Tanners, läsas som uttryck för att Pinars position inom det amerikanska pedagogetablissemanget närmast kan jämföras med Torbjörn Stockfelts popularitet inom det svenska pedagogiska akademiska etablissemanget. (Som pedagogisk tänkare står Pinar också nära Stockfelt.)

För att återknyta till Apples betydelse för ”rekonceptualisterna”, så kan den utläsas av några gester: Pinar har sin egen uppgörelse med Apple (431ff) där denne anklagas för att inte nog betona den subjektiva sidan av pedagogiken och skolans verksamhet; men först gör Pinar några reverenser åt Apples håll, tydligen för att markera att Apple tillhör rekonceptualisterna, som alltså är en bred och duktig skara. Och i förordets uppräknings av rekonceptualisternas intresseområden nämns Pinars namn först och Apples sist, utan några motiv för denna ordningsföljd (en annan tänkbar ordningsföljd hade varit den alfabetiska); längre fram i samma förord sidoställes Pinar med Apple: [p. 16:]

² Jag bör nog citera Jackson, så får ni se att det kanske inte finns förutsättningar för seriös diskussion ”i sak” inom curriculumfältet i USA, vilket bör andragas till G,P&P:s försvar.

”The american centre /för ”rekonceptualisterna”/ is not as easy to pinpoint, beyond saying that it lies somewhere west of New York City and east of the Mississippi. If I had to stick a tack in a map to give this centre a home, I suppose i would close my eyes and aim for Hershey, Pennsylvania, or thereabouts. But don’t ask me why I chose that location? Perhaps it has something to do with my childhood’s love of chokolade, I’m not sure.”(574)

”... william Pinar of the University of Rochester (a bit north and West of Hersey).” (575)

”For example, Apple’s and Pinar’s work, though quite different, was now attracting considerable attention and criticism from educators outside of the reconceptualist tradition” (7)

Observera singularisformen, ”the reconceptualist tradition”. Dels räknar här Pinar och de övriga redaktörerna med *en* rekonceptualistisk tradition som dock samtidigt sägs vara mycket heterogen, dels inkluderar de Apple i denna tradition (som sagt vill Apple inte veta av benämningen), och till sist placerar de Pinar i jämnhöjd med Apple (på samma sätt placeras i ett annat sammanhang Giroux i jämnhöjd med Apple och Giroux’ namn nämns t o m först, not 6 sid 15). Vi kan också lägga märke till den negatoriska avgränsningen, det är uppmärksamheten från dem som står utanför ”den rekonceptualistiska traditionen” som tillmäts betydelse.

- Och mitt intryck är att just denna negatoriska avgränsning präglar hela lanseringen av ”rekonceptualistiska traditionen” sådan den sker i denna antologi. Det är för att utmana de dominerande som G,P&P utformar sin diskurs. Kanske vill de bara åstadkomma litet oreda i ett förstenat fält? Och det kanske är berömvärt?

Ändå kan jag inte låta bli att sörja över att de inte gör något för en svensk utanförstående och oförstående mer intressant av sin attack mot ortodoxin inom fältet. Framför allt tycker jag de är otillåtligt ohistoriska, de anlägger en moraliserande attityd och vill hellre slå historien på fingrarna än undersöka och förklara den. De blundar nämligen med bågögonen för ett fundamentalt sakförhållande som Durkheim mig veterligt är den som behandlat först och bäst: att *pédagogie* är en *théorie pratique*, dvs befinner sig i gränslandet mellan vetenskap (t utbildningsvetenskap, t ex utbildningssociologi) och konst (t ex *éducation*, undervisningskonst). En *théorie pratique* tjänar som vägledning för handlande, inte som redskap för samhällsvetenskapliga förklaringar. Att skälla pedagogerna för att de sysslat med ”praktisk teori” i denna Durkheims mening, tycker jag är lika naivt som att skälla medicinerna för att de vill bota människor från sjukdomar eller jurister för att de vill utöva rättskipning och lagtolkning (Medicin och jura är andra praktiska teorier som Durkheim nämner). En helt annan sak är att även [p. 17:] samhällsvetenskaplig utbildningsforskning behövs, och att långtifrån alla pedagoger inser det. *Detta* ska man klandra pedagogerna för, inte för att de är pedagoger. Och därtill bör man åtminstone försöka utveckla den samhällsvetenskapliga utbildningsforskningen och visa att den behövs, i stället för att bara gorma över att Tyler och grabbarna gjorde vad de gjorde.

Det är lätt att säga, såhär med en atlantisk ocean mellan oss och det amerikanska curriculumfältet, vars mekanismer kanske omöjliggör det som från svensk horisont

förefaller angeläget. Hursomhelst kan vi lära att det är vanskligt att skriva ett fälts historia om man har aktuella intressen att försvara inom samma fält. Det ställer särskilda krav på distanseringsförmåga när Åke Isling skriver om socialdemokratis skolreformer eller - det vet jag - när jag själv försökt skriva om kritiska lärarmiljöer under 1970-talet.

Till sist bör tilläggas att avsikten här inte varit att moralisera över Giroux, Penna och Pinar utan att pröva en "symptomal läsning" av deras antologi för att se vad slags information om det amerikanska curriculumfältet den kan avlockas, om man mer ser till symboliska åtbörder än till det explicita innehållet. Jag ber om ursäkt för att jag varit så pratig, jag har inte haft tid att skriva kort. Den poäng av mer generell sort jag velat göra är att varje forskarsamhälle, och varje vetenskapligt arbete som inte skrivs för skrivbordslådan, *också*, vid sidan av och ofta via själva "sakfrågorna" alltid präglas av sociala innebörder och gester som låter sig analyseras med hjälp av Bourdieus begrepp som dominerande och dominerade aktörer, doxa, ortodoxi, heterodoxi, insatser, spel, dominans, fält, inträde...

Och enda sättet att som forskare, eller överhuvudtaget intellektuell, vara någorlunda hederlig, måste vara att sträva efter att skärpa sin blick för mekanismerna hos det fält där man själv är verksam. Så att man inte inbillar sig - en vanlig föreställning i västerländsk tanketradition - att den intellektuella eller forskaren är en person som gradvis närmar sig sanningen, av oegennyttiga skäl. I stället deltar forskaren i det oupphörliga formulerandet och omformulerandet av Sanningen, under bestämda sociala, politiska, ekonomiska, ideologiska villkor, och även underkastad det egna fältets specifika mekanismer. Men det är inte lätt att se sig så bestämd. "Den intellektuelles specifika determinering är att han tror sig vara icke-determinerad", sa Bourdieu när vi intervjuade honom i våras.

HÖGSKOLAN FÖR LÄRARUTBILDNING I STOCKHOLM

INSTITUTIONEN FÖR PEDAGOGIK

Donald Broady

Till seminarium 1981-10-08

"REKONCEPTUALISTERNA" INOM DET AMERIKANSKA CURRICULUMFÄLTET. UTKAST TILL EN FÄLTANALYS

Eftersom jag tidigare sysslat mest med tyska traditioner och de sista åren mest med franska, vill jag gärna nu i samband med specialarbetet inom kursen Utbildning och samhälle ge mig på ett område jag vet mycket mindre om, nämligen samhällsvetenskapliga traditioner i USA. Jag har en gammal text liggande som behandlar funktionalistiska drag i Carnoy & Levin: The Limits of Educational Reform och den vill jag gärna vidare utveckla till en del av specialarbetet. Det följande utkastet ska dock handla om något helt annat:

En avsikt med specialarbetena är ju att vi ska försöka pröva några av de teoretiska och metodiska redskap vi mött under kursen. Därför tänkte jag pröva en fältanalys i Bourdieus anda för att se vad en sådan kan ge när det gäller att förstå situationen inom amerikansk curriculumteoretisk diskussion. De följande tankarna ska betraktas som preliminära hypoteser. Jag räknar med Ulfs hjälp för att bedöma om de är rimliga och jag räknar med att kunna pröva tankarna på ort och ställe i samband med en USAresa i november.

Eftersom Bourdieu och hans medarbetares undersökningar är dåligt kända i Sverige (till skillnad från Bourdeus allmänna teser), kan det också vara roligt att försöka en liten fingerövning där Bourdieus begreppsapparat i samband med fältundersökningar kommer till användning (förlåt ordleken; 'fält' har en alldeles bestämd betydelse hos Bourdieu som kommer att framgå i det följande. En mer utförlig presentation av Bourdieus fältbegrepp och en del empiriska fältundersökningar i anslutning till Centre de sociologie européenne är att vänta i form av en rapport som Mikael Palme och jag skriver på just nu.)

Så till amerikansk samhällsvetenskaplig utbildningslitteratur. Jag tycker det är svårt att orientera sig och hitta något matnyttigt. För den som är bortskämd med bastant tysk andlig kost eller det franska kökets eleganta hantering av goda råvaror, framstår amerikanska nymarxistiska och liknande arbeten inte som särskilt närande. Även ett av de nyare och mer välrenommerade arbetena, Ideology and Curriculum (1979) av Michael W. Apple från Wisconsin, visade sig vara en pudding med för mycket luft i för europeisk smak. Hos Apple finns åtskillig retorik som påminner om studentledartal, han är mer angelägen om att framhålla hur stupida borgarna är än av att själv presentera vad han kan och vill och gör. Apple gör anspråk på

att stå på Raymond Williams skuldror, men till skillnad från t ex vid Centre for Contemporary Cultural Studies (CCCS) i Birmingham tycks inte Apple ha gjort några studier i den engelska arbetarsociologins efterföljd. Apples bok har i hög grad karaktär av programskrift.

De undantag, de spännande samhällsvetenskapliga utbildningsanalyser jag hittills stött på har Ulf fäst min uppmärksamhet vid: nämligen spännande historiker som Walter Feinberg och Clarence Karier, samt förstås Lawrence Cremin (som lovat oss en audience i november). Men det vore egendomligt om det inte funnes mer av lödig samhällsvetenskaplig utbildningsforskning i det stora landet i väster?

Eller också, om teorier, metoder och forskningspraxis på det området är så svagt utvecklade som det förefaller, i så fall kan det vara intressant att fråga varför. Kanske fältets mekanismer uppställer "ramar" som förhindrat och förhindrar av samhällsvetenskaplig utbildningsforskning? Eller kan det finnas yttre förklaringar? Eller är det kanske så att sådan forskning existerar och frodas men i andra former, under andra institutionella villkor, kanske inom andra discipliner än i Tyskland eller Frankrike och att det därför är svårare för en europé att finna och identifiera den? (Förmodligen är den sista förklaringen väsentlig; Bosse Lindensjö har ju lyckats finna mycket av intresse hos amerikanska statsvetare t ex. Och inom områden jag själv känner bättre till, filosofi, litteraturvetenskap, är den amerikanska diskussionen vital.)

En Baedeker inför en resa till pedagogikens USA

Inom amerikansk curriculumdebatt försöker författarna William F. Pinar från University of Rochester och Henry A. Giroux från Boston University formera ett nymarxistiskt avantgarde. För sin riktning har de lanserat benämningen "the reconceptualists".

Med Bourdieus språkbruk lanserar Pinar och Giroux med sig som nya "inträdande" vilka genom att formulera en **diskurs av den typ** Bourdieu kallar "heresi" och "ortodox **diskurs**" **utmanar** de "ortodoxa" inom det "fält" som curriculumfältet utgör i USA. Inom varje fält - det är Bourdieus generella perspektiv - kan man finna en "kamp" mellan de nya "inträdande" som försöker bryta upp de regler som begränsar rätten till inträde och de dominerande som försöker bevara sitt monopol, sin definition av vad kampen inom fältet gäller och som försöker utesluta konkurrens. Men ändå har de nya inträdande och de gamla "dominerande" aktörerna i grunden i väsentliga avseenden gemensamma uppfattningar om vad fältet i fråga är, vilka regler som där ska gälla, vad kampen står om, vilka typer av "insatser" som krävs för att man ska ha rätt att göra anspråk på att inträda och delta i "spelet". Alla har nämligen intresse av att utesluta dem som inte är berättigade att delta i spelet, och av att vissa bestämda uppfattningar om spelet ska vara gällande. (Så är det exempelvis uppenbart att Pinar och Giroux inte har någon ambition att bryta med den normativa inriktning som genomsyrat det amerikanska pedagogikfältet - om de haft sådana ambitioner kan man kanske säga att de egentligen skulle befunnit sig inom ett helt annat fält (sociologernas fält?) och tvingats kämpa där, eller att deras attack gällt att skapa ett helt nytt fält.) *

- * De ord som markerats med citationstecken är fackuttryck med sina bestämda innebörder i Bourdieus begreppsapparat när det gäller fältanalyser. En utomordentlig introducerande och populärt hållen text (annars skriver Bourdieu som en kratta, men det här är fråga om ett föredrag för en samling filologer) är "Quelques propriétés des champs" i Bourdieu, Questions de sociologie (Éd. de Minuit, 1980). Den texten kommer i svensk översättning i ovannämnda rapport av Mikael Palme och undertecknad.

William Pinar har sedan mitten av sjuttio-talet systematiskt lanserat benämningen "rekonceptualisterna" som manar fram bilden av nydanare med framtiden för sig. 1975 redigerade Pinar en artikelsamling av tidigare publicerade bidrag, Curriculum Theorizing: The Reconceptualists, och året därpå utnämner Pinar och M. R. Grumet i boken Towards a Poor Curriculum rekonceptualisterna till curriculumfältets rättmätiga arvingar. Pinar är redaktör för och av allt att döma initiativtagare till och drivande kraft bakom en tidskrift, Journal of Curriculum Theorizing, som började utkomma 1979 och som förefaller framträda som plattform för rekonceptualisterna. Och i år, 1981, har Pinar tillsammans med Giroux och Anthony N. Penna utgivit en omfattande antologi, Curriculum & Instruction. Alternatives in Education, som presenterar äldre och nyare bidrag, fördelade på de tre huvudgrupperna "traditionalists" (Tyler, Zais, Klein, McNeil), "conceptual-empiricists" (Schwab, Beachamp, Mauritz Johnson, Block, Gagné, Popham, Carlson, Walker) samt "the reconceptualists" (här står Pinar och Giroux för de flesta bidragen; vidare medverkar Penna, Apple, Huebner, Grumet, Ulf, Popkewitz, Ayon och Donmoyer).

Med denna tredelning i traditionalister, conceptuella empiricister och rekonceptualister, förpassar alltså redaktörerna Giroux, Penna och Pinar (fortsättningsvis: G, P & P) de curriculumforskare de vill inränga i någon av de bägge förstnämnda kategorierna till historiens sophög, och utnämner sig själva till framtidsfolket. Låt oss se närmare på hur de avgränsar de tre kategorierna:

- Traditionalisterna var de som plöjde upp curriculumfältet och deras intresse var att tillgodose administrationens behov. Med Kliebards term kallar G, P & P denna verksamhet "byråkratisk". Det var en normativ verksamhet: curriculum uppfattades som tidens och undervisningsaktiviteternas organisering i enlighet med sunda affärsprinciper (s 2). I botten fanns Taylors principer om effektivitet, kontroll och förutsägbarhet;

"Franklin Bobbitt utvidgade denna modell in i curriculumområdet, med argumentet att för maximal effektivitet krävdes effektiv styrning av curriculum och exakt förutsägelse av utfallet. Denna modell innebar att utbildningens klassiska ideal, dvs odlingen av intellekt och känsla, inte längre var användbara; målen för curriculum måste specificeras."
(s 2)

Till grundarna av den "traditionalistiska" strömningen räknar G, P & P alltså Bobbitt, och dessutom Snedden och Charters. Som exempel på senare traditionalister nämns Tyler med den klassiska Basic Principles of Curriculum and Teaching (1949) samt Taba och Tanner & Tanner (3f). (Man kan förstå att Tanner & Tanner, vars Curriculum Development utkom i en andra upplaga så sent som 1980 har vissa invändningar mot att betraktas som fornlämningar; se deras ilskna artikel s 382-391.)

- När det gäller "the conceptual-empiricists" nämner G, P & P Sputnikchocken 1957 med åtföljande amerikansk självransakan som en avgörande förutsättning, och Bruners Process of Education som kom som bok 1960 som en grundtext. Dessa "konceptuella empiricister" övertog "traditionalisternas" ledande position inom curriculumfältet i USA, påstår G, P & P och gör några intressanta sociologiska reflexioner: Medan "traditionalisterna" var skolfuxar, har inom den "konceptualistisk-empiricistiska" strömningen kognitiva psykologer, filosofer, matematiker, naturvetare, sociologer m fl invaderat curriculumfältet, med helt andra krav på vetenskaplig metod och vetenskaplig standard i bagaget, krav som är förhärskande inom deras respektive discipliner.
- Som tidiga "rekonceptualister" inom curriculumfältet anger G, P & P James Macdonald, Dwayne Huebner, Maxine Greene, William Pinar samt Michael Apple (s 16). De traditioner rekonceptualisterna säges gripa tillbaka på är existentialism, fenomenologi, psykoanalys och neo-marxism. Redaktörerna manar alltså fram bilden av en strömning där forskarna antas ha något gemensamt eftersom de ges en samlad benämning, "rekonceptualister", men där dessa forskare vid närmare påseende representerar tämligen skilda forskningsinriktningar och traditioner.

Jag ska nu pröva en symptomal läsning av deras antologi, dvs en läsning som inte tar fasta på den explicita informationen utan som ser antologin som ett materialiserat uttryck för situationen och kampen inom det amerikanska curriculumfältet, som tar fasta på aktörernas relation till det för fältet specifika symboliska kapitalet, innebörden av de gester som boken rymmer etc. Jag har inte haft möjlighet mjölka antologin på allt av intresse ur detta perspektiv, så det följande är

en ansats, ingen genomförd analys. Jag vill också markera att även om min ton ibland kan förefalla raljerande, är det inte mitt intresse att här moralisera över G, P & Ps tilltag. De betar sig ungefär som man ofta gör när man vill ge sig in i den akademiska herre-på-täppan-leken; låt vara att de är mer oblyga än vad övligt är här i Sverige. Just därför framträder fältets mekanismer ovanligt tydligt, och som förberedelse för besök hos amerikanska pedagoger är antologin en utmärkt Baedeker.

Är curriculumfältet ett fält?

Ett 'fält' i Bourdieus mening bestäms av det som där är föremål för kamp. Typiskt för ett intellektuellt fält är att kampen ofta gäller vad en intellektuell bör göra. I fallet curriculumfältet skulle, om vi anlägger detta perspektiv, striden stå om vad en curriculumforskare ska göra.

Vidare gäller enligt Bourdieu att när en heresins diskurs presenteras av en grupp bland de dominerade inom fältet, eller av en grupp nya inträdande, så tvingas de dominerande - förutsatt att attacken är ett reellt hot mot deras dominans - att utföra en explicit ortodoxins diskurs. Men de dominerande vill såvitt möjligt slippa ta till ortodoxins diskurs. Ty själva poängen med den doxa som kännetecknar ett fält under fredliga perioder av dess existens, är att denna doxa ska var just doxa: outtalade, allmänt omfattade uppfattningar som samtliga aktörer uppfattar som självklara, ställda ovan diskussion och som ofta inte ens är medvetet formulerade eftersom de är så självklara.

När det gäller det amerikanska curriculumfältet har förvisso Pinar, Giroux med flera markerat en kättersk, dvs heterodox position. De har ifrågasatt doxa. Men frågan är om de dominerande inom fältet tvingats att formulera en explicit ortodox diskurs. Att döma av några bidrag av Philip Jackson samt Daniel och Laurel Tanner har de inte känt sig tvingade därtill, vilket i så fall tyder på att den "reconceptualistiska" attacken egentligen inte är något hot (eller att de dominerande missbedömer hotet, underskattar dess styrka eller övervärderar sin egen position). Philip Jackson bryr sig inte om att formulera någon ortodox position utan nöjer sig med att vara elegant

och humoristisk, eller försöker åtminstone (s 367ff), och Tanner & Tanner nöjer sig med att råskälla och misstänkliggöra (s 382). Dessutom finns det ansatser till kritisk behandling av "rekonceptualisterna" i både Jacksons och Tanner & Tanner's bidrag (det ligger en hel del i de sistnämndas rubrik till sin artikel: "Emancipation from Research: The Reconceptualist Prescription"); men min poäng är att ingen av dem ^{explicit} egentligen gör någon ansats att formulera en ortodox diskurs. De nöjer sig med att angripa den heterodoxa. Vilket som sagt kan vara ett tecken på att **fältets doxa fortfarande** är orubbad. De dominerande kan utgå från att flertalet aktörer accepterar doxa och inte behöver övertygas i det avseendet och doxa kan tills vidare förbli utsagda eller omedvetna "självlara" förutsättningar för kampen inom fältet.

Det är förstas bara en gissning byggd på ett magert material (n = 3, nämligen Jackson, Tanner och Tanner), men den kan illustrera hur en hypotes rörande doxa inom ett fält kan ställas upp och provas. En annan hypotes gäller att fältet i fråga är ett fält. Här vill jag göra gissningen att det amerikanska curriculumfältet är ett 'fält', såsom begreppet används i Bourdieus sociologi. Ty att de ortodoxa ändå känt sig tvingade ta till orda, och inte negligerar attacken från "rekonceptualisterna", kan tolkas som att de ortodoxa (eller dominerande, vilket kanske är ett bättre ord i sammanhanget eftersom ingen ortodox diskurs formulerats) är beroende av erkännande från curriculumfältets aktörer. En viktig princip, åtminstone för intellektuella fält, förefaller nämligen vara att erkännandet, legitimiteten alltid kommer inifrån fältet medan däremot resurserna (t ex forskningsanslag, politisk uppbackning, massmediaomnämmanden...) kan komma utifrån, från andra fält (ekonomiska, politiska, massmediala fält). Det är en tanke jag lånat från Michael Pollack, inte från Bourdieu, och den är intressant. I det exempel vi diskuterar väljer alltså några dominerande aktörer att bevaka sina positioner och slå vakt om sin legitimitet inom fältet. De hade ju kunnat låta "rekonceptualisternas" attack rinna av sig som vatten av en gås, ifall de egentligen får sin legitimitet inom ett annat fält, låt oss säga ett bredare pedagogikforskningsfält, ett byråkratiskt utbildningsplaneringsfält, de traditionella universitetsdisciplinernas fält (psykologi, t ex). Alltså gissar jag att curriculumfältet är ett eget fält, med sin egen relativa autonomi, sin egen specifika doxa, sitt specifika

symboliska kapital, sina specifika relationer mellan de dominerande och de dominerade etc.

Kanske tycker någon det är ett oviktigt spørsmål om curriculumfältet i USA är ett fält eller ej. Men om man ska försöka sig på en fältanalys i Bourdieus efterföljd, är den frågan av central betydelse. Bourdieu själv framhäver att detta att avgränsa ett fält, är en stor del av jobbet. När man gjort det, har man gjort en god del av undersökningen. Kanske är det att övertolka honom, men man kanske kunde säga att först när undersökningen är avslutad vet man om det "fält" man undersökt verkligen är ett fält, eller om det kanske bara är en icke-autonom del av ett annat fält, ett konglomerat av element från flera skilda fält el dyl.

När Mikael och jag pratade med Bourdieu i juni sa han bl a om detta problem:

"Fältkonceptionen är en ytterst allmän meto... frågeställning /Bourdieu var på väg att säga metod men ändrade sig till "frågeställning/, som specificerar sig varje gång. Jag tror det är genom att göra ett stort antal empiriska analyser av specifika fält - i det att man har de allmänna problemen som har med fält att göra i huvudet - som man kan nå fram till att avslöja å ena sidan de allmänna lagarna för fältens funktioner, å andra sidan relationerna mellan fältet och det omgivande rummet."

Låt oss tills vidare preliminärt anta att det amerikanska curriculumfältet låter sig avgränsas och studeras som ett fält i Bourdieus mening, så att vi kan gå vidare och granska den kätterska diskurs G,P & P uppställer och de gester som beledsagar denna.

Heresins diskurs

Av grundläggande betydelse för att deschiffra G,P&P's diskurs är deras tredelning av fältets aktörer i traditionalister, konceptuella empiricister och rekonceptualister. Denna tredelning genomföres konsekvent i dispositionen av var och en av bokens sektioner, vilket innebär att rekonceptualisterna får sista ordet i varje sektion.

Även explicit hävdar G,P&P att traditionalisterna sedan drygt 20 år spelat ut sin roll, att de konceptuella empiricisterna också är på nedgång, och att rekonceptualisterna de senaste åren formerat sig och står beredda att överta ledningen. Därmed har G,P & P definierat vilka huvudgrupper av aktörer fältet rymmer (och därmed vad som är fältet! De har t ex inte räknat in implementeringen av curricula, utan avgränsar fältet till att gälla forskare, teoretiker -och planerare enbart där dessa dessutom är "vetenskapsmän"!). Vidare har G,P&P uttalat profetior om vilka som kommer att gå segrande ur striden, och överhuvudtaget har de skaffat sig tolkningsföreträde när det gäller att bedöma styrkeförhållandena inom fältet, historiskt och aktuellt.

För att undersöka innebörden av denna tredelning, bör man inte bara titta på de explicita framställningarna av den. Här och var i de redaktionella texter som G,P&P författat finner man visserligen förnekanden eller ifrågasättanden av att det skulle röra sig om tre klart utmejslade "traditioner" eller "skolor". T ex: "While it is too early to speak of the work of the reconceptualists as a distinct and integrated school of thought..." (s 7). Men sådana explicita förmleringar motsägs redan i den förlags(?)text som möter läsaren på pärmens insida: "The book examines three major schools of thought within the curriculum field..." etc.

Och som sagt innebär dispositionen av boken ett implicit understrykande av att det är ^(tre stycken) "skolor". Denna tredelning hamras in när läsaren använder boken, den blir en förutsättning för själva läsandet och får därmed natur-lik karaktär. Som läsare kan man knappast ifrågasätta den utan att - och det är vad jag gjort - börja läsa boken symptomalt, att ta G,P&P inte på orden utan betrakta dem som aktörer i ett socialt spel.

Vidare är boken uppenbarligen tänkt som en textboken i pedagogutbildningssammanhang. Varje enskilt bidrag föregås av en redaktionell ingress följt av några instuderings- och diskussionsfrågor; i dessa ingresser och frågor framträder ofta tredelningen som en given förutsättning. Och även på ett annat sätt befäster boken tredelningen: nämligen genom att vara så tjock. När boken, som är 465 sidor stark, hamnar på en pensumlista förmodar jag att den kan komma att tränga ut alternativ litteratur, som utgår från andra förutsättningar. Förmodligen blir denna bok boken om curriculumfältet medan övrig litteratur blir fördjupning, sidoläsning, tar upp avgränsade aspekter osv. Detta är dock bara min gissning, och det gäller kortare kurser t ex inom lärarutbildningar o dyl.

De redaktionella ingresserna och instuderingsfrågorna kan avlockas bestämda sociala innebörder. I åtskilliga av ingresserna som fogats till bidrag vilka klassificerats som "traditionalists" eller "conceptual empiricists" ombeds läsaren notera vad dessa bidrag säger om politiska förhållanden, sociala förhållanden, samhällsförhållanden. trots att texterna uppenbarligen inte säger något explicit om sådana ting. Däremot avkrävs "reconceptualisternas" texter inga sådana ställningstaganden som inte återfinnes i texterna.

Och vid de redaktionella ingresserna till ^{de} två texter av Tyler som inryms i antologin, ombeds läsaren utrona vilka "underliggande" (s 17) resp "grundläggande" (237) antaganden Tyler gör. Samma uppmaning får läsaren i ingressen till en text där James Block pläderar för mastery learning (162). När däremot en text av Giroux presenteras, gäller uppmaningen till läsaren inte att efterforska Giroux' egna underliggande antaganden; i stället gäller frågan här de underliggande antaganden läsaren kan finna bakom de teroritraditioner Giroux presenterar (98). På samma sätt uppmanas läsaren att undersöka grundläggande antaganden bakom de tre positioner rörande relationen skola/dold läroplan som Giroux & Penna presenterar i en annan artikel (209ff); Däremot efterfrågas inte Giroux's och Pennas egna antaganden.

G,P&P skaffar sig också mer explicita tolkningsföreträden. I den inledande introducerande redaktionella texten till första sektionen av boken, "Curriculum", citeras några definitioner av curriculum-begreppet. Redaktörerna etiketterar Bobitts och Vernon Andersens definitioner "traditional", och Johnsons och Beauchamps kallas "conceptual-empirical" medan Giroux och Apple samt Pinar och dennes medarbetare Grumet får stå för de definitioner som kallas "reconceptualist".

Dessa noteringar har närmast gällt gesterna som beledsagat heresins diskurs i G,P&P's antologi. När det gäller innehåller i diskursen har jag svårare säga något just nu. Det är nämligen gesterna som framträder tydligast. Låt oss exempelvis se på deras variant av vad jag skulle vilja kalla "ad fontes-strategin".

Kuhn m fl har påpekat att när man vill resa frågan om ett nytt "paradigm", ^(eldyl) är en vanlig strategi att hänvisa till disciplinens källor, till de rena lärorna, och att framhäva att man själv begriper sig bättre på dessa än vad andra gör som "förvanskat", "vulgariserat" de gamla tänkarna. Även från USAdebatten har man kunnat se ren ^{odlade} "ad fontes-atrag" (för att legitimera kritisk vetenskap, t ex av den även i Europa kände Russel Jacoby i boken om den sociala minnsförlusten, eller i tidskrifter som Telos och New German Critique, som ofta har bidrag av hög klass. Men när Jacoby menar sig återupprätta den ortodoxe Freud, eller när Telos och New German Critique återknyter till ^{Marx och} frankfurtsociologin av klassiskt märke, så säger de något om dessa fäder vars söner de utropar sig till. Så icke G,P&P. Giroux snarare legitimerar sin verksamhet med omnämndade auktoriteter (vilket är en dålig vana som många pedagoger har även i Sverige), i värsta fall i stil med: "As critics such as Paulo Freire have pointed out, schools do not exist in precious isolation from society" (s 102), varefter inget mer sägs om Freire. Och Pinar som ofta hänvisar till Freud, fenomenologer med flera, markerar att han inte är ortodox freudian; Pinar avstår nämligen från att bruka begrepp som penisavund (!) säger han. Men han diskuterar inte Freud, och när han återoppar sig på en existentiell filosofisk och fenomenologisk tradition (Husserl, Heidegger) diskuterar han heller

inte dessa fäder, men strör in ordet "weltanschauung" översatt (och stavat med litet w) på flera ställen i texten, utan någon som helst förbindelse med Heidegger.

Och den litteratur G,P&P anför är sällan originalverk ~~XXXX~~ när det gäller de fäder de åberopar sig på, ~~inte~~ ens när dessa föreligger i engelsk översättning, utan sekundär- eller tertiärtexter. Giddens i stället för Marx osv. Och när Giroux använder ett direkt citat från Horkheimer för att säga nåt som svär mot ungefär allt Horkheimer står för - rycker han loss ett citat ur en engelsk ^{samlings}utgåva av Horkheimers skrifter, utan att tala om varifrån, ur vilket sammanhang citatet är ryckt. (423)

Det är alltså tekniker som vi inte skulle godkänna, hoppas jag, när vi handleder A- och B-uppsatser här på institutionen. Mitt intryck är att G,P&P är så fångade i fältets mekanismer, så upptagna av att lansera sig som heterodoxa, att de inte har tid eller ork att utveckla en heterodox diskurs som "i sak" vore ett hot mot den ortodoxa. Eller snarare: fältet i USA är sådant att det kanske inte behövs någon diskurs "i sak", eller också uppställer fältet sådana villkor som gör en diskurs "i sak" omöjlig, inte bara onödig; dvs fältet kanske är sådant att kritiska eller samhällsvetenskapliga teorier och metoder knappast kan utvecklas samtidigt som man gör anspråk på att påverka dominansförhållandena inom fältet. Antingen får man göra det ena, i splendid isolation eller inom andra fält, eller också får man ge sig in i curriculumfältet och underkasta sig spelreglerna som är specifika för det fältet. Dvs man måste göra en bestämd typ av "insatser" för att igenkännas som en inträdande inom detta fält, och dessa insatser är bl a att bete sig som pedagoger brukar bete sig. Annars skulle G,P&P kanske uppfattats som förlupna sociologer eller så, och överhuvudtaget inte igenkända såsom aktörer inom curriculumfältet.

Förmodligen beror det också på distansen, avståndet tvärsöver Atlanten, att "sakinnehållet" i G,P&P's diskurs förefaller upplösas så att vår blick får fritt tillträde till fältets sociala mekanismer, inbillar jag mig. Det är ju så mekanismerna fungerar: att man i sin egen verksamhet tycker sig hängiven "saken" medan andra i mer avlägsna fält tycks ägna sig åt egennyttiga sociala spel. Kanske just

på grund av distansen blir det så tydligt hur bland amerikanska pedagoger orden blir gester: det räcker tydligen med att uttala ord som "politisk", "hegemoni", "kapitalism", "klassamhälle", "konflikt" osv för att något substantiellt ska anses ha blivit sagt, eller att nämna namn som Marx, Bourdieu, Althusser, Freire, Husserl, Horkheimer Marcuse. Därmed, med uttalandet av sådana ord, har man placerat sig i fällan för "radicals" vilket är substantiellt nog i pedagogiska kretsar i USA, förefaller det.

I Europa är det på många håll andra regler som gäller inom motsvarande fält. Det är väl knappast möjligt - på inst här i Stockholm var ett undantag för några år sen - att som G,P&P hävda att en viss "skola" förenas av att den bygger på "such European intellectual traditions as existentialism, phenomenology, psychoanalysis and neo-marxism" (7). Detta fenomen diskuterade Mikael och jag med Michael Pollack på CNRS i våras; Pollack som är Bourdieu trogen i sin forskning har kikat på sociologins utveckling och påtalade att en amerikansk forskare mycket väl kan hänvisa till så oförenliga storheter som Bourdieu, Baudrillard och Baudelot&Establet i samma mening. Ty detta skaffar honom kulturellt kapital inom det amerikanska intellektuella fältet. Medan något sådant förstås vore otänkbart i Frankrike - där man dock på liknande sätt kanske kan hänvisa till amerikanska forskare, bör tillfogas.

Det här med hänvisningar till europeiska traditioner förefaller dock vara, eller måste bli, ett problem för "rekonceptualisterna". Pinars samarbetspartner Grumet identifierar helt enkelt "the reconceptualisation of curriculum" med Pinars metod ("the method of currere" som också Pinar gör mycket pr för i boken) som påstås vara grundad på "psykoanalytisk teori och fenomenologisk tradition" (139). Dwayne Huebner som utnämns till en av rekonceptualisternas fäder, får representeras med ett milt uttryckt ofullgånge paper "Toward a Political Economy of Curriculum and Human Development" ^(124 ff) som gör anspråk på att para Marx med Piaget, men ~~KOMMUNIK~~ vars begrepp om politisk ekonomi inte röjer någon likhet med Marx. Huruvida Piaget skulle kunna tänkas förlora ett faderskapsmål ifall denna bastards härkomst skulle provas, undandrar sig min bedömning. Och överhuvudtaget förekommer i G,P&P's texter många hänvisningar, a a s på samma nivå till Marcuse, Reich, Freud, Marx, Freire, Husserl, Bourdieu, Gramsci m fl, men utan att något arbete med dessa auktoriteter red-

visas utöver innehållsreferat av några texter; när Giroux ska presentera Althusser blir det ett referat av den skissartade uppsatsen om ideologiska statsapparater (402ff) och hans kritik av Althusser (404) och Bourdieu (409) är synnerligen svag kritik som inte säger mer än påståenden om att detta är deterministiska och pessimistiska teorier.

Problemet i sammanhanget som G,p&P kan tänkas komma att möta, är att de öppnar för en "ad fontes- strategi" men sen inte utför den strategin. Därmed öppnar de kanske - ifall deras insats får någon social betydelse - fältet för mer kompetenta ad fontes-strategier. Och den reconceptualist-strömning de placerat sig i ledningen för kanske kommer att bli något helt annat, och ledas av folk som är bättre skolade i de traditoner G,P&P vill luta sig mot.

Den här "reconceptualistiska" strömningen förtjänar en kommentar. Benämningen har som sagt Pinar sedan mitten av sjuttio-talet försökt lansera (se ovan s 4). Men i den nu aktuella antologin finns symboliska gester som antyder att Giroux ska detronisera Pinar som ledare för rörelsen. Både på titelsidan och i personnotiserna om redaktörerna på bakre pärmens insida anges Giroux som "Senior Editor", och den dedikation i fetstil som inleder volymen är undertecknad med Giroux's men inte de bägge övriga redaktörernas initialer.

Att döma av den här antologin är förhållandet till en annan av "reconceptualisterna" av central betydelse i spelet, nämligen förhållandet till Apple. Som nämndes ovan har Apple i sin senaste bok (1979, s 42) förkastat benämningen "reconceptualisterna". Ändå, trots att detta måste vara väl känt för redaktörerna G,P&P, är de synnerligen angelägna att räkna in Apple bland "reconceptualisterna" och deras förhållande till denne Apple förefaller vara av central betydelse av gesterna att döma. Efter vad jag fått mig berättat, är Apple ett namn som nämns med viss respekt i USA bland pedagoger; han tycks ha lyckats framträda som nymarxisten som inte är fyrkantig och dogmagisk, till skillnad från de flesta andra. Jag vet inte om

det är så? Hursomhelst räcker det med att läsa innantill i Philip Jacksons raljerande bidrag till denna antologi, för att se att Jackson gör ett nummer av att Pinar befinner sig vid ett litet universitet ute på vischan Som tydligen saknar renommé bland de stora elefanterna inom amerikansk pedagogvärld (s 376)*; det är mycker elakt, men frånsatt den etiska sidan av saken, så kan Jacksons bidrag, liksom Tanner&Tanners läsas som uttryck för att Pinars position inom det amerikanska pedagogetablissemanget närmast kan jämföras med Torbjörn Stockfelts popularitet inom det svenska pedagogiska akademiska etablissemanget. (Som pedagogisk tänkare står Pinar också nära Stockfelt)

för "reconceptualisterna"

För att återknyta till Apple's betydelse, så kan den utläsas av några gester: Pinar har sin egen uppgörelse med Apple (431ff) där denne anklagas för att inte nog betona den subjektiva sidan av pedagogiken och skolans verksamhet; men först gör Pinar några reverenser åt Apples håll, tydligen för att markera att Apple tillhör reconceptualisterna, som alltså är en bred och duktig skara. Och i förordets uppräknig av reconceptualisternas intresseområden nämns Pinars namn först och Apples sist, utan några motiv för denna ordningsföljd (en annan tänkbar ordningsföljd hade varit den alfabetiska); längre fram i samma förord sidoställes Pinar med Apple:

* Jag bör nog citera Jackson, så får ni se att det kanne inte finns förutsättningar för seriös diskussion "i sak" inom curriculumfältet i USA, vilket bör andragas till G,P&P's försvar.

"The american centre /för "reconceptualisterna"/ is not as easy to pinpoint, beyond saying that it lies somewhere west of New York City and east of the Mississippi. If I had to stick a tack in a map to give this centre a home, I suppose i would close my eyes and aim for Hershey, Pennsylvania, or thereabouts. But don't ask me why I chose that location? Perhaps it has something to do with my childhood love of chocolate, I'm not sure."(374)

"... William Pinar of the University of Rochester (a bit north and West of Hersey)." (375)

"For example, Apples and Pinar's work, though quite different, was now attracting considerable attention and criticism from educators outside of the reconceptualist tradition" (7)

Observera singularisformen, "the reconceptualist tradition". Dels räknar här Pinar ~~och de~~ ~~övriga~~ redaktörerna med en reconceptualistisk tradition som dock samtidigt sägs vara mycket heterogen, dels inkluderar de Apple i denna tradition (som sagt vill Apple inte veta av benämningen), och till sist placerar de Pinar i jämnhöjd med Apple (på samma sätt placeras i ett annat sammanhang Giroux i jämnhöjd med Apple och Giroux's namn nämns t o m först, not 6 sid 15). Vi kan också lägga märke till den negatoriska avgränsningen, det är uppmärksamheten från dem som står utanför "den reconceptualistiska traditionen" som tillmätts betydelse.

-Och mitt intryck är att just denna negatoriska angränsning präglar hela lanseringen av "reconceptualistiska traditionen" sådan den sker i denna antologi. Det är för att utmana de dominerande som G,P&P utformar sin diskurs. Kanske vill de bara åstadkomma litet oröda i ett förstenat fält? Och det kanske är berömvärt?

Ändå kan jag inte låta bli att sörja över att de inte gör något för en svensk utanförstående och oförstående mer intressant av sin attack mot ~~ottodoxin~~ inom fältet. Framför allt tycker jag de är otill-
lätligt ohistoriska, de anlägger en moraliserande attityd och vill hellre slå historien på fingrarna än undersöka och förklara den. De ~~blundar~~ nämligen med bägge ögonen för ett fundamentalt sakförhållande som Durkheim mig veterligt är den som behandlat först och bäst: att pédagogie är en théorie pratique, dvs befinner sig i gränslandet mellan vetenskap (t ex utbildningsvetenskap, dvs utbildningssociologi) och konst (t ex éducation, undervisningskonst). En théorie pratique tjänar som vägledning för handlande, inte som redskap för samhällsvetenskapliga förklaringar. Att skälla pedagogerna för att de sysslat med "praktisk teori" i denna Durkheims mening, tycker jag är lika naivt som att skälla medicinarna för att de vill bota människor från sjukdomar eller jurister för att de vill utöva rättskipning och lagtolkning (Medicin och jura är andra praktiska teorier som Durkheim nämner). En helt annan sak är att ävensamhälls-

vetenskaplig utbildningsforskning behövs, och att långtifrån alla pedagoger inser det. Detta ska man klandra pedagogerna för, inte för att de är pedagoger. Och därtill bör man åtminstone försöka utveckla den samhällsvetenskapliga utbildningsforskningen och visa att den behövs, i stället för att bara gorma över att Tyler och grabbarna gjorde vad de gjorde.

Det är lätt att säga, såhär med en atlantisk ocean mellan oss och det amerikanska curriculumfältet, vars mekanismer kanske omöjliggör det som från svensk horisont förefaller angeläget. Hursomhelst kan vi lära att det är vanskligt att skriva ett fälts historia om man aktuella har intressen att försvara inom samma fält. Det ställer särskilda krav på distanseringsförmåga när Åke Isling skriver om socialdemokratins skolreformer eller -det vet jag - när jag själv försökt skriva om kritiska lärarmiljöer under 1970-talet.

Till sist bör tilläggas att avsikten här inte varit att moralisera över Giroux, Penna och Pinar utan att pröva en "symptomal läsning" av deras antologi för att se vad slags information om det amerikanska curriculumfältet den kan avlockas, om man mer ser till symboliska åtbörder än till det explicita innehållet. Jag ber om ursäkt för att jag varit så pratig, jag har inte haft tid att skriva kort. Den poäng av mer generell sort jag velat göra ^{är} att varje forskarsamhälle, och varje vetenskapligt arbete som inte skrives för skrivbordslådan, också, vid sidan av och ofta via själva "sakfrågorna" alltid präglas av sociala innebörder och gester som låter sig analyseras med hjälp av Bourdieus begrepp som dominerande och dominerade aktörer, doxa, ortodoxi och heterodoxi, insatser, spel, dominans, fält, inträde...

Och enda sättet att som forskare, eller överhuvudtaget intellektuell, vara någorlunda hederlig, måste vara att sträva efter att skärpa sin blick för mekanismerna hos det fält där man själv är verksam. Så att man inte inbillar sig - en vanlig föreställning i västerländsk tanketradition - den intellektuelle eller forskaren är en person som gradvis närmar sig Sanningen, av oegennyttiga skäl. I stället deltar forskaren i det oupphörliga formulerandet och omformulerandet av Sanningen, under bestämda sociala, politiska, ekonomiska, ideologiska villkor, och även underkastad det egna fältets specifika mekanismer. Men det är inte lätt att se sig så bestämd. "Den intellektuelles specifika determinering är att han tror sig vara icke-determinerad", sa Bourdieu när vi intervjuade honom i våras. ■